

ЧОРНОБИЛЬСЬКИЙ СПОМИН НА ВСЕ ЖИТТЯ

Тридцять років тому Україну сколихнула наймасштабніша катастрофа 20-го століття – аварія на Чорнобильській атомній станції. 26 квітня 1986 року о 01:23 год. внаслідок проведення проектних випробувань на четвертому енергоблоці ЧАЕС стався вибух. Будівлю енергоблоку було, практично, знищено, “кришку” реактора – залізобетонну плиту вагою близько тисячі тонн, зірвало і в атмосферу викинуло більше сотні тонн радіоактивних речовин палива і відходів – ізотопи урану, плутонію, йоду, цезію та стронцію, які мають період напіврозпаду від кількох діб до тисячі років.

Ліквідатори – так стали називати тих, хто намагався мінімізувати наслідки цієї страшної атомної катастрофи. Найпершими на ліквідацію наслідків вибуху прибули співробітники станції, пожежники та міліціонери, яким довелося працювати в неймовірно складних умовах. Всі вони, отримавши уже в перші хвилини великі дози радіоактивного опромінення, по суті, були приречені – чимало з них померли протягом кількох тижнів після аварії від гострої променевої хвороби... Коли пожежу на АЕС

Тисячі тонн будівельних матеріалів, цілі потяги зі змінними, ваговими бригадами – все це направлялось до епіцентру аварії на спорудження над зруйнованим енергоблоком захисного саркофагу та на ліквідаційні роботи у 30-кілометровій зоні відчуження. Але, не дивлячись на засилля різної новітньої техніки, головною рушійною силою процесу були люди: спеціалісти і прості робітники, які своїми руками усували наслідки небаченої досі атомної катастрофи, не даючи їй поширитися до світового масштабу. Саме вони отримали там високі дози радіації і, як наслідок, хронічні захворювання та проблеми зі здоров'ям на все послідує життя.

Суворе випробування Чорнобилем довелося пройти і багатьом нашим землякам. Серед них – 65-річний житель с.Неньковичі Петро Іванович Тихонюк, який на той час працював машиністом-бульдозеристом в ПМК-176.

- До Чорнобильської зони мене відрядили 28 вересня 1987 року, згадує ті події ліквідатор. – Я тоді з дружиною саме сіно гріб за селом, то по мене додому спеціально УАЗ з району прислали. Разом зі мною до Чорнобиля відправили й мого

тварини. Досі пам'ятаю коня, який, наївшись якогось зараженого корму чи трави, аж качався, вздутий, від болю... Страшна була картина. А скільки довкола грибів росло – хоч косою їх коси, проте збирати їх через радіацію суворо заборонялось. Згодом, побачив там і двох стареньких самоселів, які, не змігши обжитися десь в евакуації, повернулися назад до своїх рідних домівок... По прибуттю, нас поселили у вагончиках за межами 30-кілометрової зони відчуження, а в Чорнобиль, на роботу, нас щодня возили. Там в мої обов'язки входило корчувати заражений ліс. Такі дуби там валив своїм “есовцем”, що і два чоловіки не змогли б обняти його стовбур. Аж шкода ставало, бо потім цей викорчований ліс стягали у вириті ескаваторами котловани-могильники і загортали землею. Разом з нами, “командіровочниками”, в зоні відчуження працювали також призовані військкоматами “партизани” з числа військовозобов'язаних. Іноді аж дивно було спостерігати, як вони, виконуючи чийсь абсурдний наказ, починали робити показуху – фарбували, білили, щось лагодили перед приїздом якогось великого начальства... Саме перебування в Чорнобильській зоні давалось мені нелегко

ще років з 10 трудився, до виходу на пенсію, трактористом в своєму місцевому колгоспі. Удвох з дружиною виховував трьох доньок, має тепер вже і шестеро внуків. З роками час, проведений у Чорнобильській зоні, все ж дався взнаки: стан здоров'я Петра Івановича різко погіршився. Нещодавно йому зробили вже другу онкооперацію на нозі. Перше оперативне втручання не допомогло – почалися метастази. А ще, на додачу всьому, він переніс й інсульт, що теж суттєво позначився на його здоров'ї та на самопочутті. І хвороби ці напряму пов'язані з його перебуванням у зоні відчуження.

- Крім своїх хвороб і болячок нічого я в Чорнобилі й не заробив, а здоров'я втратив, - гірко зазначає ліквідатор. – Бо ж пенсію весь час мав звичайну – по віку. Та й статус лікві-

було подолано, до Чорнобиля з усіх куточків СРСР почали з'їжджати тисячі людей: спеціалісти-хіміки і фізики, військові, солдати-строковики і так звані "партизани", медики, будівельники, бульдозеристи, кранівники, водії, зварювальники та інші. Малонаселена територія перетворилась у величезний табір-скрізь палатки, вагончики, стоянки машин. Довколишні дороги заповнили снуючі тудисюди вантажівки, самосвали, військова і спеціальна техніка.

"пмковського" бульдозера – "есовца", з яким я був залучений до робіт з ліквідації та захоронення ураженого радіацією лісу. Працювати довелося неподалік сіл Весняне та Бобер Поліського району Київської області, в 30-кілометровій зоні відчуження. Побачене там шокувало: покинуті, безлюдні села, зарослі бур'янами вулиці і подвір'я, порожні хати із забитими дошками вікнами. Все це було обнесено колючим дротом. І ніде ні живої душі. Лише де-не-де блукали покинуті напівзничавалі свійські

– мало того, що працювати доводилось цілий день – зранку до вечора, то ще й почувався там не дуже добре. В роті весь час було гірко, наче полину наївся, і слина чомусь текла. Я ніби й води старався не пити, а з мене все одно піна клубками йшла. Мабуть, від високої радіації, бо із засобів захисту від неї нам нічого не видавали, навіть одягу ніхто не змінював – свій робочий комбінезон я й назад додому привіз. Дружина як випрала його, то вода від нього була якогось незвичайного зеленого кольору...

Так само ніхто, за словами Петра Тихонюка, не міряв його і на вміст отриманої радіації. А вона, вочевидь, була більшою від допустимої норми в 25 рентгенів, бо інакше так рано (після 9-денного перебування в зоні відчуження) його навряд чи відправили додому. Після Чорнобиля ліквідатор і далі продовжував трудився в ПМК. Разом з ним привезли назад і його бульдозер-корчувач з накопиченим в чорнобильських лісах радіаційним брудом. Щоправда, працювати на ньому Петру Івановичу, на щастя, більше не довелося – в Зарічному бульдозер порізали на металобрухт і здали. Хоча, за всіма правилами, його мали б залишити ще там, у зоні відчуження на спецмогильнику зараженої техніки... В ПМК на потужних бульдозерах Т-100, Т-130 нечківчанин пропрацював майже 20 років. Затим, коли організація почала розпадатися,

датора 3 категорії, який мені надавала держава, теж не давав якихось суттєвих пільг. Ось лише в цьому році, в лютому-місяці, після того, як мені зробили повторну операцію, дочки добилися, щоб мене оформили вже як інваліда по ЧАЕС другої групи і дали статус ліквідатора першої категорії...

... Чорнобиль залишив незагоєний спомин усім, хто там був, хва... душевні травми. Здавалось би, що держава повинна компенсувати втрачене здоров'я ліквідаторів. Це її обов'язок. Але сьогодні ми, на жаль, спостерігаємо, як з року в рік притупляється почуття відповідальності держави перед її рятівниками-ліквідаторами. Дійшло вже навіть до абсурду: держава одним своїм кроком визнає 2016 рік роком вшанування учасників ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС і пам'яті жертв Чорнобильської катастрофи і в той же час другим кроком позбавляє чорнобильців ряду соціальних пільг, зокрема, правом на безоплатні ліки, 50-процентну знижку на оплату комунальних послуг тощо? Чому сьогодні таке цинічне і бездушне відношення до ліквідаторів? Невже позбавлення їх і так мінімальних пільг - основна причина добробуту країни? Такого у нормальній, європейській державі не повинно бути. Ті, хто ціною свого життя та здоров'я врятував країну і світ від атомного лиха, заслужили на належну увагу держави і влади.

Сергій Тишковець

